

Regional handlingsplan för en trygg och hållbar dricksvattenförsörjning

**Komplement till Regional
vattenförsörjningsplan för Gävleborgs län**

Version 1 – 2023

Länsstyrelsen
Gävleborg

Länsstyrelsen Gävleborg

Rapport: 2023:3

ISSN: 0284:5954

Författare: Eva Husson, Mia Karlsson, Maria Hysing, Maria Andersson,
Hanna Karlsson, Malin Delin, Länsstyrelsen Gävleborg

Bild omslag: Pixabay

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	3
2. Åtgärdsförslag	5
Mål 1 – Fullgott vattenskydd för alla allmänna dricksvattentäkter	5
Mål 2 – Tillstånd för vattenuttag för alla allmänna dricksvattentäkter och ökat kunskap om vattenuttag	6
Mål 3 – Klok samhällsplanering för säker och hållbar vattenförsörjning....	7
Mål 4 – Fullgott kunskapsunderlag om dricksvattenresurser och potentiella påverkanskällor.....	8
Mål 5 – Upprätthålla och stärka förmågan till dricksvattenförsörjning	9
3. Aktiviteter och projekt som är på gång eller planerade	10
Länsstyrelsens rapporter 2023	11

1. Bakgrund

Länsstyrelsen har under perioden 2020–2023 reviderat länets regionala vattenförsörjningsplan. Som ett komplement till den nya versionen har en övergripande regional handlingsplan tagits fram. Handlingsplanen innehåller konkreta förslag på åtgärder inom fem målområden:

1. Fullgott vattenskydd för alla allmänna dricksvattentäkter
2. Tillstånd för vattenuttag för alla allmänna dricksvattentäkter och ökat kunskap om vattenuttag
3. Klok samhällsplanering för säker och hållbar vattenförsörjning
4. Fullgott kunskapsunderlag om dricksvattenresurser och potentiella påverkanskällor
5. Upprätthålla och stärka förmågan till dricksvattenförsörjning

Åtgärderna som finns i handlingsplanen är enligt länsstyrelsens bedömning de mest angelägna att jobba med under de kommande åren och riktar in sig på de största behoven i vårt län. Länsstyrelsen är medveten om att resurser i tid och pengar ofta är begränsade. Handlingsplanen kan vara till hjälp för att planera olika insatser. Naturligtvis ska även lokala förhållanden vägas in i planering och prioritering av åtgärder på kommunal nivå eftersom olika kommuner har kommit olika långt i olika områden.

Handlingsplanen innehåller också en summering över pågående och planerade aktiviteter och projekt med koppling till vattenförsörjning som länsstyrelsen är delaktig i och som kan vara bra för kommuner och VA-huvudmän att känna till, exempelvis utbildningar, samverkansprojekt och regeringsuppdrag.

Länsstyrelsen ser den regionala handlingsplanen som ett levande dokument och har för avsikt att uppdatera, följa upp och stämma av handlingsplanen med kommuner och VA-huvudmän en gång per år, till exempel genom en sammanställning av den årliga uppföljningen av kommunernas åtgärdsplaner i respektive VA-plan och/eller dialogmöten.

Länsstyrelsens förhoppning är att det leder till ett gemensamt arbete med att skydda och bevara vattenresurser som är viktiga för länets vattenförsörjning och att ny kunskap kontinuerligt tas fram och implementeras.

2. Åtgärdsförslag

Mål 1 – Fullgott vattenskydd för alla allmänna dricksvattentäkter

Motverkade hot: föroreningar, olämplig mark- och vattenanvändning

Åtgärder	Tidsram	Aktör
Identifiering av vattentäkter som saknar vattenskyddsområde (VSO) och där VSO bedöms som nödvändig för ett fullgott skydd	Klart senast 2023	VA-huvudmän
Identifiering av VSO med brister avseende avgränsning och/eller föreskrifter (motsvarar åtgärd Översyn av VSO som finns som åtgärdsförslag i VISS – Vatteninformationssystem Sverige)	Klart senast 2024	VA-huvudmän
Ta fram en prioriterings- och tidsplan för arbetet med vattenskydd och kommunicera för kännedom till länsstyrelsen	Klart senast 2024	VA-huvudmän
Inrätta och revidera VSO enligt prioriterings- och tidsplanen	Löpande	VA-huvudmän och länsstyrelsen
Kommunikationsinsatser till allmänheten, t.ex. bosätta inom VSO och nyinflyttade, om vad som gäller och vikten att följa föreskrifterna	Löpande	VA-huvudmän och kommuner

Styrmedel:

- Miljöbalken (1998:808)
- [Åtgärdsprogram 2022–2027 Bottenhavets vattendistrikt](#): kommunernas åtgärd 3a) – c) samt länsstyrelsernas åtgärd 5a) – c)

Vägledningar:

- Havs- och vattenmyndigheten: [Vägledning om inrättande och förvaltning av vattenskyddsområden](#)

Mål 2 – Tillstånd för vattenuttag för alla allmänna dricksvattentäkter och ökat kunskap om vattenuttag

Motverkade hot: ohållbara vattenuttag, konkurrens om råvatten

Åtgärder	Tidsram	Aktör
Identifiering av allmänna dricksvattentäkter som saknar tillstånd för vattenuttag	Klart senast 2023	VA-huvudmän
Identifiering av allmänna dricksvattentäkter med föråldrade tillstånd där uttagsmängder inte stämmer överens med aktuell verksamhet	Klart senast 2024	VA-huvudmän
Ta fram en prioriterings- och tidsplan för arbetet med tillstånd för vattenuttag för allmänna dricksvattentäkter och kommunicera för kännedom till länsstyrelsen	Klart senast 2024	VA-huvudmän
Ansöka om och revidera tillstånd för vattenuttag för allmänna dricksvattentäkter enligt prioriterings- och tidsplanen	Löpande	VA-huvudmän och länsstyrelsen
Genomgång av befintliga tillstånd för vattenuttag i länet: Hur väl stämmer dagens användning överens med vad som prövades i tillstånden?	2023	Länsstyrelsen
Delta i det nationella tillsynsprojektet gällande kontroll av vattenuttag som Havs- och vattenmyndigheten (HaV) kommer att samordna under 2023–2024 inom ramen för tillsynsvägledningsprojekt <i>Nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken, fokusområde vattenuttag</i>	2023–2024	Länsstyrelsen

Styrmedel:

- Miljöbalken (1998:808)
- Åtgärdsprogram 2022–2027 Bottenhavets vattendistrikt: kommunernas åtgärd 3d) samt länsstyrelsernas åtgärd 5e)

Mål 3 – Klok samhällsplanering för säker och hållbar vattenförsörjning

Motverkade hot: olämplig mark- och vattenanvändning, förorening, minskad grundvattenbildning pga. exploatering

Åtgärder	Tidsram	Aktör
Inrätta en långsiktig, förvaltningsövergripande lokal/kommunal vattenförsörjningsplanering	Arbetet behöver förstärkas framöver	VA-huvudmän och kommuner
Aktuell VA-plan och vattentjänstplan för alla kommuner	Så snart som möjligt, vattentjänstplan senast 2023-12-31	VA-huvudmän och kommuner
Bevaka i all fysisk planering, etablering, tillståndsprövning och förvaltning att vattenresurser skyddas för nuvarande och framtida behov av dricksvattenförsörjning	Löpande	VA-huvudmän, kommuner och länsstyrelsen
Bevaka i all fysisk planering, etablering, tillståndsprövning och förvaltning att miljö kvalitetsnormerna för dricksvattenförekomster följs	Löpande	VA-huvudmän, kommuner och länsstyrelsen
Granska kommunala handlingsprogram enligt Lagen om skydd mot olyckor (LSO), risk- och sårbarhetsanalyser, riskhanteringsplaner och karteringar för översvämning, ras och skred.	Löpande	Länsstyrelsen
Uppdatera regional vattenförsörjningsplan	Varje vattenförvaltningscykel (6 år)	Länsstyrelsen i samverkan med kommuner och VA-huvudmän
Uppföljning av regional handlingsplan och uppdatering av kartsikt med utpekade dricksvattenförekomster	Årligen	Länsstyrelsen i samverkan med kommuner och VA-huvudmän

Styrmedel:

- Plan- och bygglagen (2010:900)
- Miljöbalken (1998:808)
- Väglagen (1971:948)
- Lagen om byggande av järnväg (1995:1649)
- Lagen om skydd mot olyckor (2003:778)
- Ellagen (1997:857)
- Åtgärdsprogram 2022–2027 Bottenhavets vattendistrikt: kommunernas åtgärd 1, 2, 4 och 5 samt länsstyrelsernas åtgärd 5d) och 7

Vägledning:

- Boverket: Vattenförsörjning i översiktsplanering - PBL kunskapsbanken
- Boverket: Vattenförsörjning vid detaljplanering- PBL kunskapsbanken
- Sveriges geologiska undersökning: Checklista för översiktsplaner

Mål 4 – Fullgott kunskapsunderlag om dricksvattenresurser och potentiella påverkanskällor

Motverkade hot: kunskapsbrist, ohållbara vattenuttag, föroreningar

Åtgärder	Tidsram	Aktör
Vattentäkter ska säkras utifrån faktaunderlag för ett hållbart framtida uttag, t.ex. genom utredning av uttagskapacitet, grundvattenbildning och magasineringsförmåga samt nivåmätningar och/eller datamodellering	Löpande, arbetet behöver förstärkas framöver	VA-huvudmän
Riskbedömning utifrån klimatförändringar och åtgärdsanalys för klimatanpassning, t.ex. enligt Handbok för klimatanpassad försörjning av dricksvatten	Arbetet behöver förstärkas framöver	VA-huvudmän och kommuner
Faroanalys från råvatten till kran för alla allmänna vattentäkter enligt HACCP-principerna inklusive identifiering av riskobjekt i brunnens närområde och anpassad råvattenkontroll	Löpande, arbetet behöver förstärkas framöver	VA-huvudmän
Utöka regional miljöövervakning genom inventering av nya provtagningsplatser för grundvatten i påverkade områden	2023 och framåt	Länsstyrelsen
Utöka antal undersökningar och riskklassningar av potentiellt förorenade områden på och i närhet av grundvattenförekomster	Löpande, arbetet behöver förstärkas framöver	Kommuner (bl.a. via tillsyn av miljöfarliga verksamheter) och länsstyrelsen
Risk- och skyddsåtgärdsanalys för konfliktsträckor väg/järnväg och dricksvattenresurser	Pågående	Trafikverket

Styrmedel:

- Faktaunderlag för vattentäkter: Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412)
- Klimatanpassning: bland annat Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) och Lagen om extraordinära händelser (2006:544)
- Faroanalyser: Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2022:12)
- Regional miljöövervakning: Föreskrifter om övervakning av grundvatten (SGU-FS 2014:1)
- Förorenade områden: Miljöbalken (1998:808), [Åtgärdsprogram 2022–2027 Bottenhavets vattendistrikt](#): kommunernas åtgärd 2 samt länsstyrelsernas åtgärd 10
- Trafikverkets åtgärd 1 i [Åtgärdsprogram 2022–2027 Bottenhavets vattendistrikt](#)

Vägledningar:

- Livsmedelsverket: [Handbok för klimatanpassad dricksvattenförsörjning, KASKAD](#)
- Livsmedelsverket: [KASKAD - Klimatanpassad kommunal dricksvattenförsörjning](#) E-utbildning bestående av 9 filmavsnitt, kostnadsfri.

Mål 5 – Upprätthålla och stärka förmågan till dricksvattenförsörjning

Motverkade hot: slitage, otillräcklig beredskap vid extraordinära händelser och andra störningar i dricksvattenförsörjningen samt antagonistiska hot

Åtgärder	Tidsram	Aktör
Risk- och sårbarhetsanalysen för dricksvattenförsörjning ska utgöra ett viktigt underlag i kommunens övergripande risk- och sårbarhetsanalys	Löpande, redovisning till länsstyrelsen vart fjärde år	Kommuner med stöd av VA-huvudmän
Utveckla en långsiktig plan för underhåll och förnyelse av ledningsnät, vattenverk och andra centrala anläggningsdelar	Löpande	VA-huvudmän
Minska vattenläckage	Löpande	VA-huvudmän
Reservvattenplanering	Löpande	VA-huvudmän
Kontinuitetsplanering inom ordinarie dricksvattenförsörjning	Löpande	Kommuner och VA-huvudmän med stöd av länsstyrelsen
Upprätta nödvattenplan	Så snart som möjligt	Kommuner och VA-huvudmän med stöd av länsstyrelsen
Kontinuitetsplanering för dricksvattenförsörjning under höjd beredskap	Löpande	Kommuner och VA-huvudmän med stöd av länsstyrelsen

Styrmedel:

- Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412)
- Lagen om extraordinära händelser (2006:544)
- "Lås och bom" föreskrifterna (LIVSFS 2008:13)

Vägledningar:

- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: [Risk- och sårbarhetsanalyser](#)
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: [Kontinuitetshantering - webbkurs](#)
- Livsmedelsverket: [Guide för planering av nödvattenförsörjning](#)
- Livsmedelsverket: [Åtgärder mot sabotage och annan skadegörelse riktad mot dricksvattenanläggningar](#) enligt "Lås och bom" föreskrifterna (LIVSFS 2008:13)

3. Aktiviteter och projekt som är på gång eller planerade

Aktivitet/projekt	Kopplar till mål	Tidsram	Organisatör/ projektledare	Riktat till
Tillsynsvägledningsprojekt Nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken, fokusområde vattenuttag	Mål 2 – Tillstånd för vattenuttag för alla allmänna dricksvattentäkter och ökat kunskap om vattenuttag	2022–2024	Havs- och vattenmyndigheten	Länsstyrelser
Regeringsuppdrag om dricksvattenförsörjning under höjd beredskap	Mål 5 – Upprätthålla och stärka förmågan till dricksvattenförsörjning	2021–2023	Regeringen	Länsstyrelser ska stödja kommunerna
Workshop prioritering av nödvatten	Mål 5 – Upprätthålla och stärka förmågan till dricksvattenförsörjning	Våren 2023	Länsstyrelsen	Kommuner och VA-huvudmän
Workshop kontinuitetshantering för dricksvatten under höjd beredskap	Mål 5 – Upprätthålla och stärka förmågan till dricksvattenförsörjning	Hösten 2023	Länsstyrelsen	Kommuner
Projekt Privat-offentlig samverkan för en robust och uthållig dricksvattenförsörjning under höjd beredskap och krig	Mål 5 – Upprätthålla och stärka förmågan till dricksvattenförsörjning	2021–2023	Livsmedelsverket och länsstyrelsen	Länsstyrelsen, kommuner, VA-huvudmän och privata aktörer i länet
Framtagande av regional klimat- och sårbarhetsanalys	Mål 4 – Fullgott kunskapsunderlag om dricksvattenresurser och potentiella påverkanskällor	2023–2024	Länsstyrelsen	Länsstyrelsen, kommuner, VA-huvudmän och aktörer i länet
Framtagande av en standardiserad metod för skyfallskartering i tätorter	Mål 3 – Klok samhällsplanering för säker och hållbar vattenförsörjning	December 2023	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	Länsstyrelser, kommuner, VA-huvudmän, offentliga och privata aktörer i länet

Länsstyrelsens rapporter 2023

- 2023:1 Årlig uppföljning av Miljökvalitetsmålen i Gävleborg 2022
- 2023:2 Regional vattenförsörjningsplan för Gävleborgs län
- 2023:3 Regional handlingsplan för en trygg och hållbar dricksvattenförsörjning – Komplement till Regional vattenförsörjningsplan för Gävleborgs län

Länsstyrelsen Gävleborg

Rapportnummer: 2023:3

ISSN: 0284:5954

Länsstyrelsen Gävleborg ansvarar för att beslut från riksdag och regering genomförs samt att samordna den statliga verksamheten i länet. Vi är en kunskapsorganisation som arbetar tvärsektoriellt med flera olika sakfrågor från landsbygdsutveckling, miljömålen, biologisk mångfald och djurskydd till flykting- och integrationsfrågor hållbar samhällsplanering och krisberedskap.

Vår värdegrund bygger på tre ord, handlingskraft, professionalitet, och förståelse och ska genomsyra allt vi gör på alla nivåer.

Länsstyrelsen
Gävleborg